

NOVÉ ZÁSADY V ORGANIZACI SPOJENÍ

Splnění náročných úkolů, stanovených rozkazem ministra národní obrany pro spojovací vojsko, závisí na dokonalém zvládnutí nových zásad plánování spojovacích soustav, jejich budování a řízení v souladu se současnými požadavky velení.

Zvlášť mimořádně důležitým požadavkem je zavedení a používání **jednotné dokumentace plánu spojení a jednotné dokumentace pro zavádění a zdokonalování způsobů řízení spojovacích soustav a spojovacích vojsk** jednotlivých stupňů velení.

V soudobých podmínkách vedení bojové činnosti, při ostrém boji za předstížení nepřítel v činnosti a za získání časového předstihu podstatně roste úloha nepřetržitého a spolehlivého **spojení jako rozhodujícího faktoru** v zabezpečování velení vojskům. Jako nikdy dříve je na kvalitě a spolehlivosti spojení závislý celkový stupeň realizace bojových možností ozbrojených sil, zbraňových systémů a zvláště pak možností raketových jaderných zbraní.

Charakteristickou zvláštností současné etapy rozvoje jsou základní změny forem a metod velení. Proto rozvoj systému velení klade nové, vysoké požadavky na spojovací soustavy, které tvoří **technický základ velení**. Spojovací soustavy musí stačit ve svém dalším rozvoji rostoucím požadavkům systému velení. Musí být minimálně na jeho úrovni, ne-li o krok vpřed.

Při určování hlavních cest výstavby a rozvoje soudobých spojovacích soustav vycházíme především z rozboru tendencí rozvoje systému velení a z požadavků na spojení. Nejdůležitějšími faktory, které určují a ovlivňují další rozvoj spojovacích soustav, jsou:

1. **Trvalá bojová pohotovost spojovací soustavy.** Aby mohly být splněny soudobé požadavky velení, musí být bojová pohotovost spojovacích soustav vždy o stupeň vyšší, než jsou stanovená kritéria pohotovosti vojsk a zbraňových systémů k bojovému použití.

2. **Zvýšení stupně centralizace velení.** Před spojovací soustavou tím vyvstává řada nejzávažnějších organizačních i technických problémů. Musí být zabezpečena nejvyšší spolehlivost a věrohodnost předávaných zpráv a informací, bezpečně

zaručeno vyloučení nepřipustného působení vnějších vlivů. Kvalitativně nové jsou i požadavky na organizaci a zabezpečení utajeného spojení a jeho bezpečnosti. Jmenovitě jde o úplně nový problém — ochranu informací v nově zaváděných automatizovaných systémech velení.

3. **Stálost a odolnost spojovacích soustav.** Spojovací soustavy musí zabezpečit nepřetržité velení i v nejsložitějších a nejkritičtějších situacích vedení bojové činnosti. To klade na spojovací soustavu vysoké požadavky z hlediska odolnosti a vytváření podmínek pro její zabezpečení vybudováním **široce rozvětvené opěrné spojovací sítě**, která by umožnila zabezpečit spolehlivý přenos informací i za předpokladu vyřazení celé řady jejích prvků z plánované činnosti.

V každé situaci musí být zabezpečena optimální kombinace komplexního a efektivního využití různých druhů spojovacích prostředků a druhů spojení, které se vzájemně doplňují nebo nahrazují.

4. **Propustnost a mobilnost** spojovací soustavy, která musí zabezpečovat přenos všech druhů zpráv a informací s požadovanou kvalitou srozumitelnosti a časovým průběhem. Současné postupné zavádění automatizovaných systémů velení vojskům povede k nezbytnosti pronikavého zvýšení propustnosti spojovací soustavy při stále narůstajícím objemu zpráv a informací a potřebou zkracování času na jejich doručení adresátům. Nejúčelnější cestou k řešení tohoto úkolu je cesta zvyšování efektivního využívání spojovacích prostředků i jednotlivých spojovacích kanálů jimi vytvářených.

5. Pro soudobé operace jsou charakteristické rychlé změny situace a kritické situace. To znamená, že i spojovací soustava musí zabezpečovat rychlé reagování na změny všeobecné situace i spojovací situace. Z toho vyplývá nutnost **nezbytného aktivního a operativního působení** na spojovací soustavu, umožňující rychle měnit možnosti jejího využití.

Z podrobnějšího rozboru tohoto faktoru plně vysvětluje nutnost zabývat se a zvláštní pozornost věnovat **novému prvku míst velení**, to je **místu řízení spojení**. Tento nový orgán je předurčen k řízení realizace plánu spojení, k řízení výstavby spojovací soustavy daného stupně velení, jejího ovlivňování v průběhu operace a k řízení spojovacích svazků a útvarů, působících v jednotlivých operačních spojovacích zónách. Nezbytnou podmínkou pro splnění tohoto požadavku je vytvoření operativní služební spojovací sítě pro řízení samotné spojovací soustavy.

Z tohoto rozboru některých požadavků a faktorů je tedy zřejmé, že nechceme-li zvyšovat počty spojovacích prostředků, musíme nalézt cesty, jak efektivně plánovat a využívat spojovacích soustav, budovaných podle nových zásad.

Není třeba zdůrazňovat, že soudobá spojovací soustava je složitým a dynamickým organismem, který sestává z četných prvků vzájemně propojených v jeden celek a je zřizován na velkém prostoru. Právě proto musíme věnovat mimořádnou pozornost pečlivému plánování spojovacích soustav a zabezpečení jejich nepřetržitě funkce dokonalým zařízením.

Plánování spojení je tvořivá práce celých kolektivů správy nebo oddělení spojovacího vojska fronty (armády, divize) za **osobního** řízení náčelníků spojovacích vojsk (náčelníků spojení).

Základním obsahem prací náčelníka spojovacího vojska při plánování spojení je:

- určení nejvhodnější struktury výstavby spojovací soustavy a zpracování potřebných údajů pro zajištění provozu na ní,
- určení uskupení spojovacích sil a prostředků v jednotlivých operačních spojovacích zónách,
- stanovení úkolů k včasnému rozvinutí jednotlivých prvků spojovací soustavy i úkolů spojovacím svazkům a útvarům,
- rozpracování opatření k zabezpečení nepřetržitého spojení při přemísťování spojovacích uzlů míst velení a prvků spojovací soustavy v průběhu operace,
- rozpracování opatření k ochraně spojovací soustavy a zabezpečení její odolnosti a bezpečnosti,
- stanovení způsobů řízení spojení a spojovacích soustav,
- plánování opatření materiálně technického zabezpečení spojení a spojovacích soustav jako celku.

Veškerá činnost náčelníka spojovacího vojska frontu (armády) a jemu podřízené správy (oddělení) se musí v období plánování detailně odrážet v **grafikonu prací**, který vychází ze zámyslu organizace spojení.

V grafikonu prací se zpravidla uvádí:

- jednotlivé etapy prací a čas vyhrazený na jejich splnění,
- sled plnění úkolů jednotlivými odděleními, skupinami a lhoty jejich hlášení náčelníku spojovacího vojska,
- orientační postup prací podřízených velitelů spojovacích svazků a útvarů i podřízených náčelníků spojovacích vojsk.

Podle zkušeností Sovětské armády zahrnuje grafikon prací zpravidla šest etap:

- stanovení zámyslu organizace spojení a vydání předběžných nařízení,
- dokončení prací pro přijetí rozhodnutí,
- doručení (vydání) úkolů velitelům podřízených spojovacích svazků a útvarů a podřízeným náčelníkům spojovacích vojsk,
- dokončení plánu spojení se všemi přílohami,
- posouzení a schválení plánu spojení a plánů bojového využití podřízených spojovacích svazků a útvarů,
- kontrola, poskytování pomoci vojskům, řízení spojení a spojovací soustavy.

Základ plánu spojení tvoří tři dokumenty:

- všeobecná operační spojovací část (spojovací soustava) zpracovaná na mapě štábem používaného měřítka — u frontu 1:500 000, u armády 1:200 000,
- schéma organizace operačních spojů, zpracované na zvláštním listu,
- textová a vysvětlující část plánu spojení.

Obsah hlavních dokumentů plánu spojení musí zahrnovat všechny hlavní úkoly organizace spojení, které vyžadují schválení náčelníka štábu daného stupně velení, musí být maximálně přehledné a obsahovat všechny potřebné informace.

V současné době je požadavek, aby operační část plánu (zpracovaná na mapě) zobrazovala:

- čáru dotyku vojsk (státní hranici, přední okraj),
- rozhraní se sousedy i rozhraní mezi svazky (svazky) vlastních vojsk,

- čáry zasazení operační manévrující skupiny, druhých sledů, záloh, prostory vzdušných výsadek,
- bližší a další úkol,
- rozmístění míst velení nadřízeného štábu, vlastního štábu, přímo podřízených a součinnostních svazů a svazků (útvárů) ve výchozím položení a směry jejich předpokládaného přemístění v průběhu operace,
- stacionární spojovací síť — zakresluje se hnědou barvou bez ohledu na to, zda jde o státní spojovou síť nebo spojovací síť ozbrojených sil,
- plánované spojovací osy, rokády, opěrné spojovací uzly, pomocné spojovací uzly polní opěrné spojovací sítě,
- přípojná vedení spojovacích uzlů míst velení,
- přímé spoje.

Podle zkušeností Sovětské armády je výhodné a přehledné vyznačovat spojovací osy, rokády a přímé spoje na mapě jednou zesílenou čarou bez ohledu na využívané spojovací prostředky. Vyznačují se černou barvou. V přerušení se pomocí třech dvoumístných čísel uvádí počet kanálů na dané ose (rokádě).

Např.

40—22—06

- 40 = celkový počet kanálů na ose,
- 22 = počet kanálů radioreléového spojení,
- 06 = počet kanálů troposférického spojení.

Počet linkových kanálů je zahrnut v celkovém počtu 40 kanálů a samostatně je neuvádíme.

Dále operační část plánu spojení obsahuje:

- spojovací síť vytvářenou prostředky kosmického spojení,
- spojovací síť od vzdušného místa velení,
- uskupení spojovacích vojsk ve výchozím položení a v průběhu operace,
- uzly a místa výměny zásilek polního poštovního spojení,
- uskupení sil a prostředků radioelektronického boje nepříteli, zóny možného rádiového průzkumu a aktivního rádiového rušení nepříteli,
- složení spojovacích vojsk vlastních spojovacích svazků a útvarů a náčelníka spojovacího směru nadřízeného štábu do praporu včetně,
- ukazatele rozpětí spojovací soustavy daného stupně velení, na kterých se zpravidla uvádí hloubka a šířka bližšího a dalšího úkolu, počet zřizovaných spojovacích uzlů míst velení, opěrných a pomocných spojovacích uzlů, délka rozvinovaných kabelových vedení, radioreléových spojů opěrné spojovací sítě a přímých spojů, počet organizovaných rádiových sítí a směrů, kalkulace využití spojovacích svazků a útvarů ve výchozím položení a pro plnění úkolů operace, spojovací útvary v záloze.

Na schématu operačního spojení se vyznačují prostředky pro tvorbu kanálů, druhy a počty spojů. Kanály, vytvářené na opěrné spojovací síti, se označují písmeny OS, pro rádio — R, pro spojení přímého radioreléového spojení — RR, pro přímé troposférické spoje — T, kosmické spoje — K, linkové spoje — L apod.

Jednotlivé kanály se označují:

- k nadřízenému — červeně,
- k součinnostním svazům (svazkům) — červeně,

- k podřízeným — černě,
- k podřízeným letectva a PVO — modře,
- od TVS k podřízeným svazkům, útvarům a zařízením — hnědě.

Ve třetím hlavním dokumentu plánu spojení — **v textové a vysvětlující části** se uvádí volnou formou vše, co nemůžeme vyjádřit přehledně graficky, zejména hlavní úkoly spojovacích útvarů, plánované tempo rozvíjení spojovací soustavy, opatření k propojení kanálů, kdy a jaké spojení zabezpečit, způsoby svinování a přemísťování spojovacích uzlů, opěrných spojovacích uzlů, pomocných spojovacích uzlů, úkoly náčelníků spojovacích směrů, zvláštnosti organizace rádiového spojení, hlavní opatření k zabezpečení nepřetržitosti spojení, způsoby organizace spojení s operační manévrovací skupinou, režim provozu jednotlivých spojovacích prostředků apod.

Plán spojení podepisuje náčelník spojovacího vojska (náčelník spojení) a schvaluje náčelník štábu. S ohledem na těsnou souvislost a jednotu všech tří hlavních dokumentů plánu spojení, náčelník štábu schvaluje všeobecnou operační část plánu spojení na mapě. Náčelník spojovacího vojska jako odpovědný orgán podepisuje všechny tři hlavní dokumenty.

Kromě uvedených tří hlavních plánovacích dokumentů (plánu spojení) se zpracovává a vede:

- pracovní mapa náčelníka spojovacího vojska,
- schéma rozdělení kanálů opěrné spojovací sítě a přímých směrů,
- schéma utajeného spojení ZAS a VČ vládního spojení,
- provozní údaje pro rádiové, radioreléové, troposférické a kosmické spojení,
- tabulka rozdělení klíčové dokumentace,
- grafikon přemísťování spojovacích uzlů míst velení,
- tabulka volacích znaků spojovacích uzlů a krycích čísel funkcí,
- plán kontroly a bezpečnosti spojení,
- schéma polního poštovního spojení a grafikon doručování zásilek,
- schéma organizace služebního spojení pro řízení spojovací soustavy,
- plán technického zabezpečení spojení.

Na základě všech dokumentů se zpracují nařízení pro spojení pro náčelníky štábů podřízených svazů, svazků a útvarů a bojová nařízení pro velitele podřízených spojovacích svazků a útvarů.

Zvláštní pozornost věnujeme zdokonalování **systému řízení spojení**, který je v podmínkách ČSLA dosud jen v začátcích. Při současném rozmachu spojovací soustavy, její velké nasycenosti spojovacími komplexy a spojovacími prostředky, při rychlých a rozsáhlých změnách situace není možné zabezpečit efektivní funkci spojovací soustavy a splnění úkolů na ni kladených bez sladěného, přísného organizačního řízení samotné spojovací soustavy. Je to úkol velmi složitý. V zájmu jeho komplexního řešení je nezbytné vybudovat nejen technické prostředky řízení, ale jako za hlavní úkol pokládat rozpracování a stále zdokonalování metodiky práce řízení jednotlivých odpovědných orgánů a funkcí, v čele s náčelníkem spojovacího vojska.

Hlavním obsahem řídicí činnosti jsou čtyři procesy, které se vzájemně prolínají a doplňují. Je to zejména konkrétní, včasné a pravdivé hodnocení spojovací situace, přijatá rozhodnutí, organizace plnění přijatých rozhodnutí ve stanoveném čase a kontrola průběhu plnění přijatých rozhodnutí. Řízení spojovací soustavy spočívá tedy v cílevědomě zaměřeném působení všech řídicích orgá-

nů na jednotlivé prvky spojovací soustavy i na výkonné orgány spojovacích útvarů při zřizování a provozu spojovací soustavy.

Hlavními úkoly řízení spojovací soustavy jsou:

- udržování nepřetržité a stálé pohotovosti k přenosu zpráv a informací,
- zabezpečení včasného průchodu signálů a informací až k adresátům,
- řízení spojovacích svazků a útvarů i prvků spojovací soustavy při jejich přechodu z jednoho stupně pohotovosti do druhého,
- řízení výstavby spojů podle plánu a stanovené doby pohotovosti, rozdělení spojovacích kanálů a manévru s nimi při změnách spojovací situace,
- předávání dálkových spojů do prvků spojovacích uzlů při přemísťování míst velení nebo při jejich vyřazení z činnosti,
- zabezpečení stanoveného režimu provozu spojovacích prostředků,
- řízení opatření k ochraně spojovací soustavy, včetně obnovení její bojeschopnosti.

Řízení spojovací soustavy musí být nepřetržité, operativní, pevné, pružné, utajené a efektivní. Řízení spojovací soustavy zabezpečuje osobně náčelník spojovacího vojska přes své zástupce, náčelníky oddělení a skupin a důstojníky své správy (oddělení).

Na stupni front se např. pro nepřetržité řízení spojovací soustavy a jejich prvků zřizuje **hlavní místo řízení spojení** na VS frontu, které je předurčeno k centralizovanému řízení spojovací soustavy frontu, místa řízení spojení na ZVS, TVS frontu, spojovacích uzlů VS, ZVS, TVS, operačních spojovacích zón, spojovacích směrů, dálkových spojů, opěrných a pomocných spojovacích uzlů.

Zavedení zásad a způsobů řízení spojení a spojovacích soustav (včetně rozpracování potřebné dokumentace) do praxe umožní úspěšně uskutečňovat operativní řízení spojení ve prospěch stálosti, včasnosti i odolnosti spojení na všech stupních velení, neboť kvalita řízení spojovací soustavy určuje úroveň zabezpečení velení vojskům.

Zvláštním prvkem míst velení frontu, armád i svazků je **společné velitelské stanoviště letectva a PVO**. Přestože tento prvek velení byl již procvičován a byla k řešení tohoto úkolu vědecká konference, uvedu krátce některé zkušenosti Sovětské armády z organizace spojení pro tento prvek velení.

Nepřetržité zdokonalování organizace a zabezpečení těsné součinnosti sil a prostředků letectva a PVO vojsk vyžaduje řešit podstatné změny v organizaci velení, řízení i spojení. Na spolehlivou a nepřetržitou činnost spojovací soustavy a radiotechnického zabezpečení připadá mimořádná role v zabezpečování velení a potřebné součinnosti.

Zvláštností funkce míst velení letectva a PVO vojsk je jejich společné umístění při velitelských stanovištích příslušných vševojskových svazů, svazků i útvarů. Místa velení letectva a PVO vojsk se rozvíjejí centralizovaně na stupni front, armáda i svazků, což prakticky znamená centralizované využití všech spojovacích prostředků, rozmístěných na místech velení letectva a PVO vojsk. Tento způsob však vyžaduje určité organizační změny spojovacích útvarů a stanovení odpovědnosti za zabezpečení a vybudování jednotné spojovací soustavy letectva a PVO vojsk. Dokud nebude dořešen systém velení, nemůže být zakončena ani integrace budování jednotné spojovací soustavy. Kromě rozmístění letectva a PVO vojsk v jednom místě zůstanou stále dvě autonomní spojovací soustavy. Jedna letectva a druhá PVO vojsk.

Při dalším hledání cest řešení tohoto problému velení letectvu a PVO je třeba v první řadě hledat společného jmenovatele pro společné využívání všech technických prostředků velení, včetně prostředků spojení, radiotechnického i radiolokačního zabezpečení.

Plánování, zabezpečení i řízení spojení a radiotechnického zabezpečení letectva a PVO se v Sovětské armádě řídí stejnými zásadami jako u všeojskových štábů. K vybudování jednotné spojovací soustavy letectva a PVO vojsk se využívá spojovacích sil a prostředků přímo podřízených spojovacích útvarů, reorganizovaných ze spojovacích útvarů letectva a PVO (radiotechnických útvarů), i spojovacích kanálů, vydělených ze spojovací sítě všeojskových svazů (svazků).

Jedním z hlavních požadavků, kladených na spojovací soustavu a RTZ, je zabezpečení jak centralizovaného řízení bojové činnosti letectva a aktivních prostředků PVO, tak i decentralizovaného (samostatného) řízení letectva nebo prostředků PVO.

Vybudování jednotné spojovací soustavy a RTZ letectva a PVO vojsk se zabezpečuje komplexním využíváním prostředků rádiového, radioreléového, troposférického a linkového spojení organických spojovacích útvarů. V praxi je zatím celá řada nejasných problémů zejména v systému velení. Dořešení těchto problémů podstatně urychlí přijetí zásad budování jednotné spojovací soustavy letectva a PVO vojsk i ekonomické využití současných spojovacích prostředků. Nepřetržitě zdokonalování systému velení naléhavě vyvolá hledání nových cest ke zdokonalování spojovací soustavy a soustavy RTZ jak po stránce technické, tak i po stránce organizační.

Na závěr chci uvést, že při uvádění a prosazování nových zásad plánování, používání jednotné dokumentace a způsobů řízení spojení jsme zatím na samém počátku. Musíme vynaložit společně mnoho úsilí k tomu, abychom si nové zásady nejen osvojili, ale abychom je dokázali v praxi plně využívat. Zabezpečení nepřetržitého a spolehlivého spojení vychází z pevného systému velení jako základní podmínky. A proto otázkám dalšího zdokonalování spojovacích soustav musí věnovat všestrannou pozornost nejen funkcionáři spojovacího vojska, ale všichni, kteří rozhodují o systémech velení daných stupňů velení.